

Vabariigi President
20. augusti klubi ja Riigikogu pidulikul ühisistungil
20. augustil 2021

Austatud 20. augusti klubi liikmed,
president Arnold Rüütel,
rahvaesindajad!

Head sõbrad!

Seda otsust, mis võeti vastu siin saalis kolmkümmend aastat tagasi, olime me oodanud väga pikalt. Liiga paljud ei jõudnud seda päeva ära oodata, liiga paljud olid selle päeva saabumise nimel kannatanud ja oma elu jätnud. Kүүdivagunites, vangilaagrites, asumisel, kodumaalt kaugel. Selle sügaval südames elava ootuse võttis kokku Hando Runnel:

*Üks väga vana rahvas,
kel muldne tarkus suus,
meid teretas aegade tagant
ja ütles, me olla uus,
ja ütles, me olla elus,
me päevad olla veel ees.
Ning seda õnne kuuldes
meil olid silmad vees.*

Seda päeva oodati läbi okupatsiooniaastate ning selle päeva saabumise lootuses osaleti kõigis nendes üldrahvalikes liikumistes ja ettevõtmistes, mis mahuvad kaunisse sõnapaari „laulev revolutsioon“, koos kogu oma võimsa eel- ja järellooga.

See päev saabus, kui üleminekuaja rahvaesindus ülemnõukogu võttis vastu otsuse Eesti riiklikust iseseisvusest.

„Ning seda õnne kuuldes
meil olid silmad vees.“

See otsus sündis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu ja Eesti Kongressi esindajate koostöona ning toetus mõlema esinduskogu valijate enamuse soovile – taastada Eesti Vabariik. Seda soovi – iseseisva ja sõltumatu Eesti Vabariigi taastamine – kinnitas iseseisvusreferendumil 1991. aasta märtsikuus 77% hääletanutest.

Muidugi erinesid arvamused, kuidas Eestile nii põhimõttelise eesmärgini jõuda ning nende erinevate iseseisvuse poole viivate teede üle käisid teravad vaidlused. Kuid peame arvestama sellega, et mitte keegi ei teadnud ette, kuidas me lõpuks saame vabaks meid poolsada aastat painanud okupatsioonist.

Seega olid need kirglikud poliitilised vaidlused meile vajalikud, et saaksime oma võimalused ning valikud isekeskis selgeks räägitud. Kuid kõige tähtsam oli see, et neid valikuid ühendas ühine eesmärk – Eesti Vabariik.

Selle äreva ootuse, mis valitses kogu Eestis nendel keerulistel päevadel, võttis kokku Heinz Valk, kes siinsamas saalis iseseisvuse taastamise hääletuse eel ütles: „/---/ meil pole õigust täna siit Toompealt alla minna, kui me käitume argpüksidena ja jätame täitmata rahvale antud sõna. Eesti rahvas vaatab meid, kogu vaba maailm vaatab meid. Vaatame siis ka meie neile ausalt silmi. Tervitan taassündivat Eesti Vabariiki!“

Kallid sõbrad!

Ülemnõukogu ja Eesti Kongressi esindajate koostöös sündinud otsusega ei taastatud mitte ainult Eesti iseseisvus, vaid seati väga oluline siht ka ettepoole. Loodi Põhiseaduslik Assamblee, ülesandega välja töötada Eesti Vabariigi uue põhiseaduse tekst ning anda see rahvale lõplikuks hindamiseks. Oli väga oluline, et Põhiseaduslikus Assamblees olid esindatud kõik poliitilised jõud ning nii said tulevase riigielu korraldamise põhimõtted rahulikult kõigi poolt läbi räägitud. Toompeal saadi sellel augustiõhtul riigimeheliku tarkusega aru, et vaba ja demokraatliku Eesti aluseks on vaid selline ühiskondlik kokkulepe, mis tunnustab erinevaid arvamusi ja katsub leida nende vahel ühisosa.

Parlament ongi kõige õigemaks paigaks, kuhu erinevad arvamused kokku tulevad, et need omavahel läbi vaielda ja üle rääkida. Koht, kus rahva esindajad leiavad kõige mõistlikuma ühisosa arukate arutelude käigus. Kompromissi nimel peab suutma välja kannatada isiklikud loobumised, nii nagu ka kolmkümmend aastat tagasi, sest see võib olla väärrika kokkuleppe hinnaks tehes otsuseid Eesti inimeste ja Eesti riigi hüvanguks. Vabadus ja demokraatia püsib, kui ka kõige keerulisemad otsused arutatakse selles saalis läbi lugupidamises üksteise vastu, seega lugupidamises kogu meie rahva vastu.

Seda ülemnõukogu otsust, mis kinnitati Ülo Nugise haamrilöögiga 20. augusti hilisõhtul, on Liia Hänni tabavalt nimetanud saalomonlikuks ja selles on tal vägagi õigus.

Täna teid kõiki, head Eesti inimesed, kes te Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamisele ükskõik mis paigas ning mil moel kaasa aitasite.

Täna teid, kelle ühistööst sündis otsus „Eesti riiklikust iseseisvusest“.

Soovin teile kõigile kaunist iseseisvuse taastamise päeva!